ECLI:LV:ADRJLTN:2019:0621.A420141819.3.S

Lieta Nr. A420141819
Lietas arhīva Nr. A42-01418-19/39

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
LIEPĀJAS TIESU NAMS

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Liepājā 2019. gada 21. jūnijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Kristīne Brokane,

piedaloties pieteicējam /pers. C/,
atbildētājas – Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvim /pers. D/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. C/ pieteikuma par Liepājas cietuma administrācijas rīcības, veicot /pers. C/ pilnīgu pārmeklēšanu, atzīšanu par prettiesisku un pienākuma uzlikšanu Ieslodzījuma vietu pārvaldei izdot /pers. C/ labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru /pers. C/ tiktu atlīdzināts nemantiskais kaitējums 10 000 *euro*.

Aprakstošā daļa

[1] 2018. gada 7. decembrī Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde) saņemts pieteicēja /pers. C/ 2018. gada 3. decembra apstrīdēšanas iesniegums, kurā pieteicējs sūdzas par Liepājas cietuma (turpmāk – cietums) administrācijas rīcību, veicot pieteicēja pilnīgu pārmeklēšanu ar tehniskajiem līdzekļiem, kā rezultātā pieteicējs juties pazemots, par ko lūdz atlīdzināt nemantisko kaitējumu 10 000 *euro (lietas 24. lapa)*.

Izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, Pārvalde cietuma prettiesisku faktisko rīcību Administratīvā procesa likuma izpratnē nekonstatēja, līdz ar to 2019. gada 3. janvārī sniedza pieteicējam atbildi Nr. 1.12-J/4704 „Par pārmeklēšanu veikšanu" (turpmāk – Atbilde) (*lietas 21.-23. lapa*), kas pamatota ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[1.1] Ievērojot Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 28. panta pirmajā daļā un 14. panta 2. punktā, Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 22. panta pirmās daļas 4. punktā, Ministru kabineta 2005. gada 1. novembra noteikumu Nr. 827 „Ieslodzījuma vietu pārvaldes nolikums" 3. punktā un 4.2. apakšpunktā, Ministru kabineta 2007. gada 27. novembra noteikumu Nr. 800 „Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 800) 57.-61. un 63. punktā, kā arī Eiropas Padomes Ministru komitejas 2006. gada 11. janvāra ieteikumu Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem (turpmāk – Eiropas cietumu noteikumi) 54.3. un 54.4. apakšpunktā noteikto, apcietinātie noteiktos gadījumos ir pakļauti pārmeklēšanai, kas aptver arī personas apskati. Pieteicējam, atrodoties cietumā, ir jārēķinās ar cietuma administrācijas plašajām pilnvarām drošības pasākumu ietvaros veikt pieteicēja pārmeklēšanu, kā arī pieteicējam ir pienākums bez ierunām tai pakļauties.

[1.2] Tomēr cietuma amatpersonas, veicot pārmeklēšanu, nedrīkst pārkāpt pieteicēja pamattiesības, piemēram, veicot pārmeklēšanu bez iemesla, lai pieteicēju pazemotu. Pazemojums būtu konstatējams tad, ja pārmeklēšana būtu notikusi neatbilstošā veidā, cita starpā sabojājot pieteicēja personiskās mantas. Konkrētajā gadījumā pieteicējs esot juties morāli pazemots, jo pārmeklēšanas laikā apskatītas pieteicēja ģenitālijas, tomēr no iesnieguma izriet, ka šāda pārmeklēšana tiek attiecināta uz visām personām un attiecībā pret pieteicēju kādi īpaši vai atšķirīgi apstākļi netika radīti. Arī Pārvalde nekonstatē kādu īpašu pret pieteicēju veiktu rīcību, kas aizskartu pieteicēja tiesības.

[1.3] Izģērbšanās kailam citu personu klātbūtnē, kā arī ģenitāliju aplūkošana pati par sevi personai var radīt nepatīkamas sajūtas, taču zināmos apstākļos tā ir vienīgā iespēja personas ķermeņa pārbaudei nolūkā atrast kādus aizliegtos priekšmetus, kuru nokļūšana ieslodzījuma vietā var būtiski apdraudēt ieslodzījuma vietas un personu drošību.

[2] 2019. gada 10. janvārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums, kas, uzskatot cietuma rīcību par pazemojošu, pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[2.1] Cietuma darbinieki vairākkārt publiskā telpā pilnas kratīšanas laikā likuši pieteicējam izplest kājas, aplūkojot pieteicēja ģenitālijas ar spoguli, ko Pārvalde neatzīst par prettiesisku. Ģenitāliju aplūkošana ar spoguli notika trīs cilvēku klātbūtnē pie neaizvērtām durvīm. Ja ir aizdomas par aizliegtiem priekšmetiem, tad apskati iespējams veikt norobežotā kabinetā cietuma ārsta klātbūtnē, vai veikt rentgena caurskati, kas vairākkārt tika lūgts. Turklāt kratīšanas laikā nekas netika atrasts.

[2.2] Kad pieteicējs 2013. gadā tika apcietināts, pieteicējam pilnas kratīšanas laikā kailam lika trīs reizes pietupties, kas vēlāk tika atzīts par pazemojumu Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) izpratnē, kā rezultātā šāda rīcība ieslodzījuma vietās tika pārtraukta. Jau pirmoreiz pilnas kratīšanas laikā pieteicējs norādīja, ka tiek pazemots.

[2.3] Tiesībsargs ir atzinis, ka cietumā tiek pārkāpta Konvencija attiecībā uz tuvinieku pilnu kratīšanu pirms satikšanās. Pašlaik notiek izmeklēšana.

[3] Pārvalde tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz Atbildē norādītajiem, kā arī turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] No Administratīvā procesa likuma 89. panta pirmās daļas, 1. panta un 3. panta trešajā daļā noteiktā izriet, ka cietuma amatpersonu rīcība, veicot pārmeklēšanu cieņu un godu aizskarošā veidā laika posmā no 2017. gada novembra līdz 2018. gada aprīlim, ir atzīstama par iestādes faktisko rīcību tikai tad, ja ir konstatējams, ka tā būtiski ierobežo pieteicēja cilvēktiesības.

[3.2] Pieteicējs sūdzas par cietuma administrācijas rīcību, kas, iespējams, veikta no 2017. gada 6. novembra, jo no pieteicēja apstrīdēšanas iesnieguma secināms, ka pieteicējam par iespējamo prettiesisko rīcību kļuva zināms 2017. gada 6. novembrī, kad viņam veikta pilnīga kratīšana. Attiecīgā rīcība faktiskas sekas rada brīdī, kad tā ir veikta, nevis pēc laika, kad persona iegūst informāciju, ka šāda rīcība var radīt būtisku cilvēktiesību pārkāpumu. Tātad pieteicējs 2017. gada novembrī veikto rīcību varēja apstrīdēt viena gada laikā pēc tās veikšanas, ko pieteicējs nav darījis, nokavējot rīcības, kura, iespējams, veikta līdz 2017. gada 3. decembrim, apstrīdēšanas termiņu. Līdz ar to attiecīgo rīcību ir pamats vērtēt laika posmā no 2017. gada 3. decembra līdz 2018. gada aprīlim, kad pieteicējam pilnīga pārmeklēšana veikta četras reizes.

[3.3] Atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas norādītajam, lai pilnās kratīšanas veikšanu atzītu par Konvencijas 3. panta pārkāpumu, ir jākonstatē, ka tā veikta „nepienācīgā veidā". Pieteicēja kratīšanas notika cietuma pārmeklēšanas telpā, kas paredzēta mantu un ieslodzīto pārmeklēšanai. Telpa ir aprīkota tā, lai pārbaudē neiesaistītām personām pilnās kratīšanas procedūra nebūtu redzama, proti, telpas durvis ir aizveramas un logiem ir žalūzijas. Telpā atrodas tikai divas līdz trīs amatpersonas, kas veic kratīšanu. Ja vienlaicīgi tiek pārmeklēti divi ieslodzītie, viņi tiek nošķirti ar nolaižamo aizslietni. Amatpersona, kura atrodas pie galda un noformē mantu un ieslodzīto personu pārmeklēšanas protokolus, atrodas pretī ieejas durvīm un kontrolē, lai telpā neienāk nepiederošas personas. Turklāt vieta, kur notiek pilnā kratīšana, no gaiteņa puses caur atvērtām durvīm nav pārskatāma. Pieteicēju pārmeklēja vīriešu dzimuma amatpersona. No kratīšanas protokoliem neizriet pieteicēja noradītais, ka visās kratīšanas reizēs pieteicēja pilnīgu pārmeklēšanu veica vismaz trīs amatpersonas, jo protokolus ir parakstījušas divas amatpersonas, kuras drīkstēja telpā atrasties.

[3.4] Pilna pārmeklēšana aptver personas ķermeņa pārmeklēšanu arī cirkšņa rajonā, kas fiziski būtu neiespējama, nelūdzot personu veikt kustības, kas atbrīvo ķermeņa dobumus un aizsegtās vietas pārmeklējamajā ķermeņa daļā. Tāpat tiek izmantoti tehniskie līdzekļi (metāla detektors un spogulis), kas palīdz efektīvāk meklēt aizliegtos priekšmetus. Spogulis tiek izmantots tikai vizuālai apskatei. Šādu līdzekļu izmantošana mazāk aizskar pieteicēja godu un cieņu nekā ārstniecības personas pieaicināšana fiziskai ķermeņa dobumu apskatei. Turklāt saskaņā ar Eiropas Padomes Ministru komitejas 1998. gada 8. aprīļa rekomendācijas Nr. R(98)7 par ieslodzījuma vietas veselības aprūpes ētiskajiem un organizatoriskajiem aspektiem 72. punktu ārstniecības personas ir iesaistāmas tikai intīmā medicīniskā pārmeklēšanā, proti, intīmo dobumu iekšējā pārmeklēšanā. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka pieteicēja atsevišķu ķermeņa daļu vizuāla apskate ar spoguli būtu nepienācīgā veidā veikta darbība, ko nebūtu tiesīgas veikt cietuma amatpersonas.

[3.5] Pieteicējs kratīšanas protokolos sadaļā „ieslodzītā iesniegums (sūdzība) sakarā ar veikto kratīšanu" pašrocīgi atzīmējis, ka sūdzību nav, bet 2018. gada 20. aprīļa protokolā šo sadaļu vispār atstājis neaizpildītu. Ievērojot Administratīvā procesa likuma 96. pantu, būtu tikai saprātīgi un loģiski sagaidīt, ka persona, kurai noteikti apstākļi sagādā ciešanas, par šiem apstākļiem nekavējoties sūdzētos. Pieteicējs 2017. gada 6. novembrī cietuma administrācijā iesniegtajā iesniegumā savu iespējamo tiesību aizskārumu saistīja tikai ar spoguļa izmantošanu, savukārt vēlāk, līdz pat 2018. gada 3. decembrim nevienu reizi nesūdzējās par kratīšanas norisi un vietu, kas liecina par to, ka pieteicējam veiktās pārmeklēšanas nesagādāja īpaši smagas ciešanas.

[3.6] Kaut arī strīdus laika periodā aizliegti priekšmeti pie pieteicēja netika atrasti, 2018. gada 21. septembrī pie pieteicēja tika atrasts mobilais telefons ar SIM karti, ko pieteicējs atzina.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz tajā ietverto argumentāciju, savukārt Pārvaldes pārstāvis pieteikumu neatzina, pamatojoties uz Atbildē un rakstveida paskaidrojumā norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[6] Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 22. panta pirmās daļas 4. punktā amatpersonai, pildot dienesta uzdevumus, ir noteiktas tiesības normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izdarīt personu apskati, telpu, mantu un apģērba pārbaudi, arī izmantojot tehniskos līdzekļus, izņemt priekšmetus, izstrādājumus un vielas, kuras aizliegts ienest, lietot un glabāt ieslodzījuma vietā.

Arī Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 28. panta pirmajā daļā noteikts, ka izmeklēšanas cietuma darbiniekam izmeklēšanas cietumu iekšējās kārtības noteikumos paredzētajos gadījumos un kārtībā ir tiesības pārmeklēt apcietināto, paredzot, ka apcietināto pārmeklē tā paša dzimuma cietuma darbinieks. Savukārt saskaņā ar šā likuma un 14. panta 2. punktā teikto apcietinātajam ir pienākums pakļauties pārmeklēšanai.

Apcietināto pārmeklēšanas kārtību nosaka Noteikumi Nr. 800, kuru 57. punkts paredz, ja ir pamatotas aizdomas, ka pie apcietinātā atrodas priekšmeti, mantas, vielas vai izstrādājumi, kurus aizliegts glabāt ieslodzījuma vietā, kā arī tādi priekšmeti, kurus apcietinātie var izmantot noziedzīga nodarījuma izdarīšanai vai bēgšanas mēģinājumam, apcietināto pārmeklē. Tāpat saskaņā ar šo noteikumu 58. punktu apcietināto pārmeklē: 1) pieņemot izmeklēšanas cietumā; 2) pirms ievietošanas kamerā un izvešanas no tās; 3) pirms un pēc izvešanas darbā, uz pirti un satikšanās telpām; 4) pirms izbraukšanas no izmeklēšanas cietuma un pēc atgriešanās; 5) ievietojot soda izolatorā un atbrīvojot no tā; 6) veicot kameru pārmeklēšanu; 7) ja radušās aizdomas, ka apcietinātais glabā aizliegtus priekšmetus.

Atbilstoši Noteikumu Nr. 800 59. punktam apcietināto var pārmeklēt, veicot pilnīgu pārmeklēšanu (ar pārmeklējamās personas izģērbšanos) vai daļēju pārmeklēšanu (bez pārmeklējamās personas izģērbšanās). Saskaņā ar 63. punktu, veicot pilnīgu pārmeklēšanu: 1) apcietinātajam ierosina nodot visus aizliegtos priekšmetus un pēc tam izģērbties; 2) pārbauda apcietinātā ķermeni, mutes dobumu, ausis, matus, kāju un roku pirkstu starpas, protēzes un medicīniskās saites (ja nepieciešams, pārbaudi veic izmeklēšanas cietuma ārsta klātbūtnē); 3) apskata apcietinātā galvassegu, apģērbu, apavus. Apavus pārbauda, apskatot no ārpuses un iekšpuses, sevišķu uzmanību pievēršot vietām (piemēram, papēžiem, zolēm), kur var būt paslēpta nauda, narkotiskās vielas vai citi priekšmeti; 4) pārbauda vīles, ielāpus, apkakles, aproces un, ja nepieciešams, atārda ielāpus vai vīles.

Eiropas cietumu noteikumu 54.3. un 54.4. apakšpunkts paredz, ka ieslodzījuma vietas darbinieki ir apmācīti izdarīt kratīšanu tā, lai atklātu un novērstu jebkuru mēģinājumu bēgt vai paslēpt neatļautus priekšmetus vai vielas, vienlaikus neaizskarot pārmeklējamo personu cieņu un saudzīgi izturoties pret šo personu personīgajām mantām. Personas, kuras tiek pārmeklētas, kratīšanas gaitā netiek pazemotas.

Iepriekš citētie normatīvie akti nepārprotami noteic, ka ieslodzījuma vietā ir pieļaujams veikt ieslodzītās personas pilnīgu pārmeklēšanu, tomēr tā jāveic, neaizskarot pārmeklējamās personas cieņu un to nepazemojot.

[7] Laika posmā no 2017. gada 3. decembra līdz 2018. gada aprīlim pieteicējam pilnīga pārmeklēšana veikta četras reizes, proti, 2018. gada 29. janvārī, 21. februārī, 6. aprīlī un 20. aprīlī. Pārvalde nav vērtējusi pārmeklēšanu 2017. gada 6. novembrī, jo uzskatījusi, ka pieteicējs ir nokavējis termiņu šīs faktiskās rīcības apstrīdēšanai, kam tiesa piekrīt.

Kā redzams no lietas materiāliem, pieteicējs 2017. gada 6. novembrī rakstījis iesniegumu cietuma priekšniekam, jautājot, vai kratīšanā 2017. gada

6. novembrī pielietotā metode „ar spoguli skatīties anālo atveri" nav cilvēktiesību un morāles pārkāpums (*lietas 26. lapa*). Uz šo iesniegumu cietums pieteicējam sniedzis atbildi 2017. gada 13. novembrī Nr. 10/7-7-15330 „Par iesnieguma izskatīšanu", norādot, ka spoguļa pielietošana personas pilnīgās pārbaudes laikā nav uzskatāma par cilvēktiesību un morāles pārkāpumu (*lietas 27. lapa)*. Pieteicējs tiesas sēdē apstiprināja, ka šo atbildi nav apstrīdējis, jo tikai pēc konsultēšanās ar juristu, secinājis, ka spoguļa izmantošana tomēr ir cilvēktiesību pārkāpums, tādēļ ar sūdzību Pārvaldē vērsies vēlāk.

Tai pašā laikā, ņemot vērā, ka pieteicējs iebilst tieši spoguļa izmantošanai pārmeklēšanas laikā un tiesas sēdē norādīja, ka pārmeklēšana 2017. gada 6. novembrī nav atšķīrusies no pārējām reizēm, secināms, ka pēc būtības tiesai ir jāpārbauda fakts, vai spoguļa izmantošana pilnīgās pārmeklēšanas laikā ir pamats uzskatīt, ka pārmeklēšana veikta, aizskarot pieteicēja cieņu un pieteicēju pazemojot. Tas, ka sīkāk netiek pārbaudīta pārmeklēšana 2017. gada 6. novembrī, nekādā veidā neliedz pieteicējam prasīt pārbaudīt spoguļa izmantošanas pamatotību.

[8] Par 29. janvārī veikto pieteicēja pilnīgo pārmeklēšanu sastādīts Ieslodzītās personas kratīšanas protokols Nr. 184, kurā norādīts, ka pārmeklēšanu veica divas cietuma amatpersonas. Pārmeklēšanas laikā atrasts un izņemts nekas netika. Pieteicējs protokola sadaļā „Ieslodzītā iesniegums (sūdzība) sakarā ar veikto kratīšanu" pašrocīgi ierakstījis „Nav" (*lietas 29. lapa*).

Par 21. februārī veikto pieteicēja pilnīgo pārmeklēšanu sastādīts Ieslodzītās personas kratīšanas protokols Nr. 324, kurā norādīts, ka pārmeklēšanu veica divas cietuma amatpersonas. Pārmeklēšanas laikā atrasts un izņemts nekas netika. Pieteicējs protokola sadaļā „Ieslodzītā iesniegums (sūdzība) sakarā ar veikto kratīšanu" pašrocīgi ierakstījis „Nav" (*lietas 30. lapa*).

Par 6. aprīlī veikto pieteicēja pilnīgo pārmeklēšanu sastādīts Ieslodzītās personas kratīšanas protokols Nr. 581, kurā norādīts, ka pārmeklēšanu veica divas cietuma amatpersonas. Pārmeklēšanas laikā atrasts un izņemts nekas netika. Pieteicējs protokola sadaļā „Ieslodzītā iesniegums (sūdzība) sakarā ar veikto kratīšanu" pašrocīgi ierakstījis „Nav" (*lietas 31. lapa*).

Par 20. aprīlī veikto pieteicēja pilnīgo pārmeklēšanu sastādīts Ieslodzītās personas kratīšanas protokols Nr. 669, kurā norādīts, ka pārmeklēšanu veica divas cietuma amatpersonas. Pārmeklēšanas laikā atrasts un izņemts nekas netika. Pieteicējs protokola sadaļā „Ieslodzītā iesniegums (sūdzība) sakarā ar veikto kratīšanu" neko nav ierakstījis (*lietas 32. lapa*).

Cietuma Uzraudzības daļas priekšnieka vietnieks, 2019. gada 14. martā informējot Pārvaldi par pieteicēja pārmeklēšanām, norādījis, ka tās notika 3. korpusa personu pārmeklēšanas telpā. Telpas logi ir aprīkoti ar žalūzijām, kas pilnīgās pārmeklēšana laikā tiek aizvērtas. Telpa ir aprīkota ar nolaižamu necaurspīdīga auduma starpsienu, kas tiek nolaista, ja telpā vienlaikus tiek pārmeklēti divi ieslodzītie. Telpa ir aprīkota ar durvīm, kas pilnīgas pārmeklēšanas laikā ir aizvērtas, bet arī pie atvērtām durvīm personai, kas atrodas gaitenī, nav iespējams redzēt pārmeklējamo ieslodzīto. Pretī ieejas durvīm atrodas galds, pie kura sēž amatpersona, kas raksta personas kratīšanas protokolu. Šī amatpersona nepieļauj nepiederošu personu ienākšanu telpā brīdī, kad tiek veikta personas pilnīga pārmeklēšana. Ar spoguli tika pārbaudītas ķermeņa daļas tikai vizuāli, lai pārbaudītu, vai pie ķermeņa nav piestiprināti aizliegti priekšmeti, kurus nav iespējams atklāt ar metāla detektoru. Pieteicēja pilnīgo pārmeklēšanu veica divas amatpersonas, lai gan pilnīgas pārmeklēšanas laikā telpā var atrasties trīs amatpersonas, proti, Ieslodzītās personas kratīšanas protokola veidlapā var parakstīties trīs amatpersonas (*lietas 28. lapa*).

Tiesa konstatē, ka lietā esošie pārmeklēšanas telpas fotoattēli apliecina iepriekš norādīto informāciju (*lietas 33.-34. lapa*). Vērtējot telpas izvietojumu, tiesa apšauba, ka pat gadījumā, ja telpas durvis pieteicēja pilnīgas pārmeklēšanas laikā tiešām būtu bijušas atvērtas, gaitenī esošā persona varētu redzēt telpā notiekošo. Turklāt pieteicējs ne pieteikumā tiesai, ne tiesas sēdē nenorādīja, ka pie durvīm kāds stāvētu un vērotu notiekošo. Tiesa apšauba, ka cietumā gar pārmeklēšanas telpu brīvi pārvietojas nepiederošas personas, kuras apzināti vēlētos ienākt telpā. Turklāt telpai ir arī durvis un tās var aizvērt. Kā redzams no personas kratīšanas protokoliem, pieteicējs nav norādījis tajos nekādas pretenzijas par citu personu klātbūtni. Tiesa apšauba, ka pieteicējs nebūtu uzreiz reaģējis situācijā, ja viņa pārmeklēšanu vērotu nepiederošas personas.

[9] Apsverot, vai kāda īpaša apiešanās forma ir pazemojoša Konvencija 3. panta izpratnē, jāizvērtē, vai mērķis bija konkrēto personu pazemot vai noniecināt un vai, vērtējot pēc tās sekām, apiešanās veids aizskāra viņa personību veidā, kas ir nesavienojams ar 3. pantu (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1997. gada 16. decembra sprieduma lietā „Raninen pret Somiju" 55. punktu*). Jebkurā gadījumā šāda mērķa trūkums nevarēs pilnīgi izslēgt 3. panta pārkāpuma konstatāciju. Lai kāds sods vai apiešanās, kas ar to saistīta, būtu „cietsirdīga" vai „pazemojoša", ciešanām vai pazemojumam jebkurā gadījumā jāpārsniedz tas līmenis, ko neizbēgami ietver konkrētā likumīgā apiešanās vai sods (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2006. gada 4.augusta sprieduma lietā "Kadiķis pret Latviju" 46. un 47. punktu*).

Konkrētajā gadījumā tiesa nekonstatē, ka pieteicējs būtu pārmeklēts ar mērķi viņu pazemot.

Jāņem vērā, ka Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 22. panta pirmās daļas 4. punkts tiešā tekstā atļauj izdarīt personu apskati, izmantojot arī tehniskos līdzekļus, par kādu uzskatāms arī spogulis.

Tiesas ieskatā spoguļa izmantošana atvieglo apskati tieši tādā veidā, lai amatpersonai nav lieki jāaizskar pieteicēja intīmās vietas. Tiesas ieskatā tas tieši mazāk aizskar pieteicēja privātumu arī salīdzinājumā ar to, ja pārbaudi veiktu ārstniecības persona, tieši aizskarot intīmās vietas, turklāt, kā pamatoti norādījusi Pārvalde, ārstniecības personas piesaiste, ja netiek veikta intīmo ķermeņa dobumu pārmeklēšana, nav nepieciešama. Savukārt pieteicēja norādītā rentgena izmantošana nebūtu pieļaujama, jo rentgena stari veselībai nav labvēlīgi un tos ieteicams izmantot tikai medicīniskos nolūkos.

Ņemot vērā iepriekš konstatēto un secināto, spoguļa izmantošanu pilnīgās pārmeklēšanas laikā konkrētajos apstākļos tiesa neuzskata par pazemojošu rīcību.

[10] Noteikumu Nr. 800 58. punkts paredz situācijas, kad veicama apcietināto pārmeklēšana, tai skaitā arī pirms un pēc izvešanas uz satikšanās telpām.

Noteikumos Nr. 800 nav noteikts, kādos gadījumos kāda veida pārmeklēšana veicama, kā arī nav noteikti kritēriji, pēc kādiem vadoties ieslodzījuma vietu amatpersonām būtu jāizvēlas apcietinātās personas pārmeklēšanas veids. Taču, ņemot vērā apcietināto personu pārmeklēšanas mērķi, secināms, ka pārmeklēšanai ir jānodrošina, ka pie pārmeklējamās personas neatrodas tādas vielas vai priekšmeti, kurus aizliegts ienest ieslodzījuma vietā. Jāņem vērā apstāklis, ka ieslodzījuma vietās tomēr ik pa laikam tiek konstatēti aizliegti priekšmeti un vielas, turklāt tos mēdz nodot arī satikšanās laikā. Piemēram, plašsaziņas līdzekļos pieejama informācija, ka 2016. gadā aizturēti 133 Pārvaldes sadarbības partneru pārstāvji, piemēram, skolotāji, garīdznieki un advokāti. 88 šīs personas sauktas pie krimināatbildības, bet pārējie saukti pie administratīvās atbildības. 2017. gadā aizturētas 150 personas, no kurām 92 sauktas pie krimināatbildības, bet 38 pie administratīvās. Pamatā personas tiek aizturētas par aizliegto priekšmetu ienešanu vai nogādāšanu ieslodzījuma vietās. Aizliegtie priekšmeti ir, piemēram, narkotikas, mobilie telefoni, kā arī ar šīm ierīcēm saistīti atribūti (*https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/par-aizliegtu-prieksmetu-ienesanu-cietumos-pern-aiztureti-vairaki-ievp-darbinieki-un-citas-personas-14195557*). Minētais apstiprina to, ka pilnīgas pārmeklēšanas veikšana ir nepieciešama, lai nodrošinātu šādu aizliegtu priekšmetu un vielu izņemšanu, garantējot ieslodzījuma vietas iekšējo kārtību un ieslodzīto personu drošību.

Tiesa ņem vērā arī to, ka pieteicēja pilnīga pārmeklēšana cietumā nav notikusi bez iemesla un nesamērīgi bieži, proti, laika posmā no 2017. gada novembra līdz 2018. gada aprīlim tās ir bijušas sešas reizes (*lietas 28. lapa*).

Nav strīda, ka šo pārmeklēšanu laikā pie pieteicēja nekas nav atrasts, taču jāņem vērā, ka cietuma amatpersonas nevar būt pilnībā pārliecinātas par

to pirms pārmeklēšanas veikšanas.

Pieteicēja norāde, ka cietums cenšas sacensties ar citām ieslodzījuma vietām, reklamējot sevi kā cietumu, kurā nav mobilo telefonu, tiesas ieskatā liecina par to, ka pieteicējs ir informēts, ka citās ieslodzījuma vietās mobilie telefoni ir brīvāk pieejami, kas tiesas ieskatā nebūtu atbalstāms. Turklāt, lai arī tas bijis pēc strīdus perioda, pie pieteicēja tomēr ir atrasts mobilais telefons. Pieteicēja tiesas sēdē norādītajam, ka viņš apzināti uzņēmies vainu citas personas vietā, tiesa nepiešķir ticamību.

Ņemot vērā iepriekš konstatēto un secināto, tiesa atzīst, ka veiktajām pieteicēja pilnīgajām pārmeklēšanām cietumā ir bijis leģitīms mērķis.

[11] Tiesa neapšauba, ka pilnīga pārmeklēšana, kas ir personas pilnīga izģērbšana, jebkurā gadījumā pati par sevi ir pazemojoša. Tomēr, kā atzinusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, tā var būt vērsta uz leģitīmu mērķu sasniegšanu. Ieslodzītā pilna pārmeklēšana var būt nepieciešama drošības apsvērumu dēļ. Vienlaikus jāņem vērā, ka tai ir jābūt veiktai pienācīgā veidā (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2002. gada 15. februāra sprieduma lietā „Iwańczuk pret Poliju" 59. punktu*).

Vārdi „pienācīgā veidā" nozīmē, ka ieslodzītās personas ciešanas vai pazemojums nepārsniedz to līmeni, ko šāda veida leģitīma rīcība neizbēgami izraisa. Pretējā gadījumā tiek pārkāpts Konvencijas 3. pants (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2007. gada 12. jūnija sprieduma lietā „Frérot pret Franciju" 38. punktu*).

Konkrētajā gadījumā tiesa atzīst, ka pieteicēja pilnīgās pārmeklēšanas cietumā veiktas ar leģitīmu mērķi un pienācīgā veidā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251. pantu un 289.-291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. C/ pieteikumu par Liepājas cietuma administrācijas rīcības, veicot /pers. C/ pilnīgu pārmeklēšanu, atzīšanu par prettiesisku un pienākuma uzlikšanu Ieslodzījuma vietu pārvaldei izdot /pers. C/ labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru /pers. C/tiktu atlīdzināts nemantiskais kaitējums 10 000 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2019. gada 21. jūnijā.

Tiesnese K.Brokane